

Reële variëteit van deelnemers volgens hoedanigheden in informatieverkeer

Pieter Wisse, Information Dynamics

Deze tekst met figuren is mede bedoeld als handleiding om met resp. volgens het model *Informatieverkeer op stelselschaal* aan de slag te gaan.

Een deelnemer aan maatschappelijk verkeer kan, en vaak ook moet, altijd nader gekarakteriseerd zijn. Want het is feitelijk zo, dwz in beperkter opzicht, dat hij (lees overal ook: zij) als verkeersdeelnemer met gebruik van verkeersmiddelen steeds een maatschappelijke handeling verricht. Die ene (verkeers)handeling doet hij in een bepaalde hoedanigheid, enzovoort. Daarvoor is de onveranderlijke aanduiding van verkeersdeelnemer dus te ruim. Voor verschillende handelingen wisselt zo'n deelnemer juist van – nadere – hoedanigheid.

De mogelijke hoedanigheden voor verkeersdeelnemers zijn niet statisch. Dynamiek bestaat erin dat de ene maatschappelijke handeling kan leiden tot – voorwaarden voor – hoedanigheden voor weer andere handelingen, enzovoort.

Aan een hoedanigheid zijn voor deelnemers die als zodanig een maatschappelijke handeling – hadden moeten – verrichten, rechten en plichten verbonden. De desbetreffende verkeersregels worden daarom vastgelegd. Dat gebeurt met een teken (lees hier o.a. ook: akte, document). Met bekende, raadpleegbare vastlegging worden onderlinge verwachtingen gestuurd, en daardoor handelingen op elkaar afgestemd. Achteraf kan een deelnemer aangesproken worden op zijn handeling(en) die er niet mee strookten.

Maar eerder was zo'n constituerende hoedanigheid op zijn beurt eveneens door een maatschappelijke handeling ... geconstitueerd. Dit verklaart dat een begin van een maatschappelijk verband als het ware geforceerd moet zijn. Een zgn constitutie-als-grondwet wordt dan geacht zowel handeling als teken te zijn, en door verkeersdeelnemers opgesteld in de hoedanigheid die erdoor gevestigd wordt. Dergelijke verdichting plus paradox is noodzakelijk en aldus kenmerkend voor een kunstmatige grens.

Zoiets onherleidbaars – vandaar de kunstgreep van openbaring – suggereert bijvoorbeeld de apostel annex evangelist Johannes voor de grondslag van het Christelijk geloof: "In het begin was het Woord." Voor een samenleving waarvoor staat en godsdienst gescheiden zijn, en voortaan met voorrang voor staat, komt er dan een grondwet. Omdat maatschappelijk verkeer annex cultuur natuurlijk veel ouder is, met dynamiek van gedifferentieerde en differentiërende hoedanigheden van dien, komt zo'n grondwet praktisch neer op groot onderhoud ervan. Als het goed is, dient dat om verdere ontwikkeling te bevorderen.

Het relevante punt is hier, dat hoedanigheden tevens spelen voor het vestigen – of ongeldig verklaren – van weer andere hoedanigheden. En dat dergelijke maatschappelijke handelingen in een rechtstaat een expliciet teken omvatten ter vastlegging van desbetreffende verkeersregels. Zulke tekens zijn allemaal constituerend, te weten van de – voorwaarden voor – erdoor bepaalde hoedanigheden, daarbij voortbordurend op wat eerder en elders als zodanig is geconstitueerd.

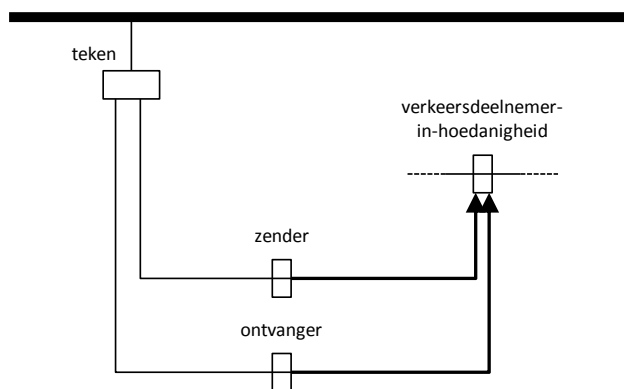
Een model in beeldtaal (opgesteld met *Metapatroon*) helpt hopelijk het beginsel te verduidelijken. In figuur 1 zijn nog slechts – typen voor – willekeurig teken en willekeurige deelnemer-in-hoedanigheid opgenomen. Zeg maar 'onder' het ene knooppunt bestaan

exemplaren van documenten en ‘onder’ het andere allerlei deelnemers onderscheiden naar hun hoedanigheden voor verkeersdeelname.



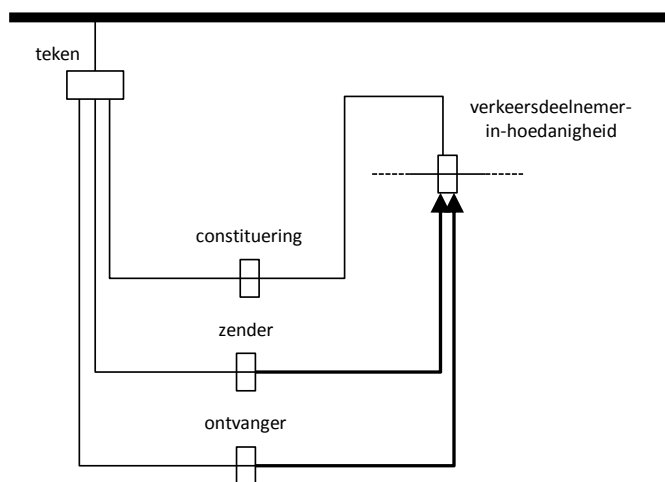
figuur 1

Tot maatschappelijk verkeer behoort tekenverkeer. In het eenvoudigste geval van communicatie richt verkeersdeelnemer-in-hoedanigheid a zijn teken tot verkeersdeelnemer-in-hoedanigheid b. Zeg maar dat a de zender is, en b de – beoogde – ontvanger. Die relaties tussen de knooppunten in figuur 1 zijn in figuur 2 toegevoegd.



figuur 2

Aan – het model in – figuur 2 ontbreekt dan op hoofdlijn alleen nog maar dat een tekenexemplaar (lees: concreet document, bijvoorbeeld een zgn beschikking) ter constituering kan dienen voor weer een andere verkeersdeelnemer-in-hoedanigheid, stel c. Zulke constituering betreft methodisch een hertyping, zie figuur 3 voor bedoelde aanvulling van het model. Volgens dit model kunnen in beginsel eindeloos gevarieerde exemplaren van verkeersdeelnemer-in-hoedanigheid worden, zeg maar, aangemaakt ...



figuur 3

Welnu, het model van *Informatieverkeer op stelselschaal* telt weliswaar meer knooppunten dan figuur 3 hierboven, maar hetzelfde beginsel is aan de orde. Wat daar tevens uitgewerkt is, betreft de manier waarop hoedanigheden onder de ene noemer van actor eventueel alsmar verder verbijzonderd kunnen worden. Daarvoor zijn verschillende – mogelijke – factoren voor actor expliciet aangegeven, zoals persoon en organisatie, en van actor dan functie en rol. Voor elk van dergelijke factoren geldt de cyclische opzet zoals hier enkelvoudig in figuur 3 afgebeeld staat. Ingewikkelder is dat model dus ook weer niet. Dankzij zulke alweer concreter aangegeven factoren zou het met dat model juist gemakkelijker, vooruit, minder moeilijk, moeten vallen om relevante voorbeelden voor eigen praktijk van gevarieerd informatieverkeer te inventariseren. Wie aldus de reële variëteit beseft van relevante hoedanigheden, die nota bene door en voor maatschappelijke dynamiek ook nog eens aan verandering onderhevig zijn, herkent stellig de noodzaak van cyclische variabelen. Anders dijt het model, en vervolgens doen de daadwerkelijke hulpmiddelen dat, onbeheersbaar uit. Daarentegen is het allereerst de ontwerpopgave om met een compact model via parameterisering juist een – veel – grotere variëteit aan maatschappelijke handelingen te faciliteren.